

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>Mantojums>Mantošana

Mantošana

Latvija

1 Kā tiek taisīts pēdējās gribas rīkojums (testaments, savstarpējs testaments vai mantojuma līgums)?

Ar testamentu saskaņā ar Civillikuma (turpmāk – CL) 418. pantu saprot katru viopusēju rīkojumu, ko kāds dod savas nāves gadījumam par visu savu mantu, vai par kādu mantas daļu, vai par atsevišķām lietām vai tiesībām. No CL 420. panta izriet, ka testamentu var taisīt katra persona, izņemot nepilngadīgos. Nepilngadīgie, ja viņi sasnieguši 16 gadu vecumu, var taisīt testamentu par savu brīvo mantu (CL 195. pants). Testamentu var taisīt arī tie, kas atrodas aizgādībā. Jāņem vērā, ka atbilstoši CL 421. pantam, kas nespēj paust savu gribu, tas nespēj taisīt testamentu.

CL noteikts, ka testamenti pēc savas formas ir publiski vai privāti.

Publiskos testamentus taisa pie notāra vai bāriņtiesā. Publisks testaments taisāms testatora personīgā klātbūtnē. Par publiska testamenta oriģinālu atzīstams testaments, kas ierakstīts notāra vai konsula aktu grāmatā, bet bāriņtiesā – testamentu grāmatā. Pēc oriģināla parakstīšanas testatoram izdodams izraksts.

Attiecībā uz privātiem testamentiem jānorāda, ka saskaņā ar CL 445. un 446. pantu, lai privāts testaments būtu spēkā, jābūt pārliecībai, ka to taisījis mantojuma atstājējs un ka tas izteic pareizi viņa pēdējo gribu. Privāts testaments taisāms rakstiski, mantojuma atstājējam pašrocīgi visu testamentu uzrakstot un parakstot.

CL 604. pantā noteikts, ka testamentu, kurā viena kopīga akta veidā divas vai vairāk personas savstarpēji ieceļ viena otru sev par mantinieku, sauc par savstarpēju testamentu. Bet, ja šādā testamentā vienas personas iecēlums par mantinieku noticis ar nosacījumu, ka jāpastāv un jābūt spēkā otras personas iecēlums, tā ka viens iecēlums var būt vai nebūt spēkā tikai kopā ar otru, tad testamentu sauc par korrespektīvu.

Atbilstoši CL 639. pantam līgumisko mantošanu nodibina ar līgumu, ar kuru viens līdzējs otram vai vairāki līdzēji cits citam piešķir tiesību uz savu nākamo mantojumu vai tā daļu. Tādu līgumu sauc par mantojuma līgumu. Mantojuma līgumā viens līdzējs var arī piešķirt legātu otram līdzējam vai trešajai personai. Mantojuma līgumā atstumšana no mantojuma nav atļauta.

2 Vai pēdējās gribas rīkojumam vajadzētu būt reģistrētam, un ja jā, tad kā?

Ja pēdējās gribas rīkojums ir taisīts kā publisks dokuments (notariāls akts, bāriņtiesas apliecināts testaments), tas tiek reģistrēts publisko testamentu reģistrā. Privātā kārtā taisīts pēdējās gribas rīkojums netiek reģistrēts, ja vien tas netiek nodots glabāšanā zvērinātam notāram vai bāriņtiesā.

3 Vai ir ierobežojumi brīvībai rīkoties ar īpašumu nāves gadījumā (piemēram, neatņemamā daļa)?

Testators savam nāves gadījumam var brīvi noteikt par visu savu mantu, ar to ierobežojumu, ka viņa neatņemamās daļas tiesīgajiem atstājamas viņu neatņemamās daļas. Neatņemamās daļas tiesīgajiem ir tikai prasījuma tiesība uz neatņemamās daļas izdošanu naudā.

4 Kas manto un cik daudz gadījumā, ja pēdējās gribas rīkojuma nav?

CL noteikts, ka ir aicināti mantot laulātie, radnieki un adoptētie.

Adoptētais un viņa lejupējie manto no adoptētāja un viņa radniekiem. No adoptētā manto viņa lejupējie, kā arī adoptētājs un viņa radnieki. Zemākas šķiras mantinieks nemanto, ja gribu mantot izsaka augstākas šķiras mantinieki.

Laulātais manto kopā ar pirmo, otro vai trešo šķiru. Mantojot kopā ar pirmo šķiru, laulātais saņem bērna daļu, ja gribu mantot izteikušo bērnu skaits ir mazāks par četriem, bet, ja gribu mantot izteikušo bērnu skaits ir četri vai vairāk, – ceturto daļu. Mantojot kopā ar otro/trešo šķiru, laulātais saņem pusi mantojuma. Laulātais saņem visu mantojumu, ja nav 1., 2. vai 3. šķiras mantinieku vai ja tie atkrīt.

Mantojuma atstājēja radnieki manto pēc zināmas kārtas, kas pamatota pa daļai uz radniecības veidu, pa daļai uz tās pakāpi tuvumu. Mantošanas kārtības ziņā izšķir četras likumisko mantinieku šķiras:

pirmā šķirā manto, bez pakāpi tuvuma izšķirības, visi tie mantojuma atstājēja lejupējie, starp kuriem, no vienas puses, un mantojuma atstājēju, no otras puses, nav citu lejupējo, kam būtu tiesība mantot;

otrajā šķirā manto mantojuma atstājēja pēc pakāpes tuvākie augšupējie, kā arī mantojuma atstājēja īstie brāļi un māsas un pirms viņa mirušo īsto brāļu un māsu bērni;

trešajā šķirā manto mantojuma atstājēja pusbrāļi un pusmāsas un pirms viņa mirušo pusbrāļu un pusmāsu bērni;

ceturtajā šķirā manto pārējie pēc pakāpes tuvākie sāņu radnieki, neizšķirot pilnīgo radniecību no nepilnīgās.

5 Kāda veida iestāde ir kompetenta:**5.1 mantošanas lietās?**

Zvērināts notārs

5.2 saņemt paziņojumu par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu?

Zvērināts notārs

5.3 saņemt paziņojumu par legāta pieņemšanu vai atraidīšanu?

Zvērināts notārs

5.4 saņemt paziņojumu par neatņemamās daļas pieņemšanu un atraidīšanu?

Zvērināts notārs

6 Īss procedūras apraksts, kura paredzēta mantošanas kārtībai saskaņā ar valsts tiesību aktiem, tostarp mantojuma sadalei un mantas dalīšanai (tostarp informācija par to, vai mantošanas procedūru sāk tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc savas iniciatīvas).

Pēc tam, kad mantojuma atklājies personai ir jāizsaka griba pieņemt mantojumu – to dara, iesniedzot mantošanas iesniegumu zvērinātam notāram.

Zvērināts notārs uzsāk mantojuma lietu, izsludina mantojuma atklāšanos, konstatē personas tiesības mantot un izsniedz mantojuma apliecību.

Ja manto saskaņā ar pēdējās gribas rīkojumu, tas iesniedzams zvērinātam notāram, kurš to nolasa un likumā noteiktā kārtībā atzīst par stājušos spēkā. Arī šajā gadījumā mantiniekam jāizsaka griba pieņemt novēlēto mantojumu. Ja iecelts legatārs, arī viņš tiek norādīts mantojuma apliecībā.

Latvijas normatīvie akti neparedz mantojuma atstājēja īpašuma likvidāciju un mantas sadali. Tādu norādījumu mantojuma atstājējs var izteikt pēdējās gribas rīkojumā, tomēr šādi gadījumi nav izplatīti. Pēc tam, kad zvērināts notārs apstiprinājis mantiniekus mantojuma tiesībās, mantinieki var palikt mantoto īpašumu kopīpašnieki vai arī sadalīt mantojumu, noslēdzot mantojuma sadales līgumu. Ja mantojumu dalīt vēlas tikai kāds no mantiniekiem un citi tam nepiekrīt, viņš ir tiesīgs celt tiesā prasību par mantojuma sadali.

Vienīgais gadījums, kad normatīvie akti paredz mantojuma atstājēja īpašumu realizāciju, ir tad, kad mantinieku nav un manta atzīta par bezmantinieku mantu un piekrīt valstij. Ja ir kreditori, šo mantu izsolē pārdod zvērināts tiesu izpildītājs. Ja kreditoru nav – par mantas atsavināšanu lemj Valsts ieņēmumu dienests.

7 Kā un kad persona kļūst par mantinieku vai legātāru?

Attiecībā uz legātāru jānorāda, ka saskaņā ar CL 500. pantu, ja kādam novēlēts nevis viss mantojums, ne arī tā daļa attiecībā pret visu mantojumu, bet tikai atsevišķs mantojuma priekšmets, tad novēlējumu sauc par legātu, bet to, kam tas novēlēts, par legātāru.

Persona iesniedz zvērinātam notāram mantošanas iesniegumu. Ja ir pēdējās gribas rīkojums, arī to iesniedz zvērinātam notāram un tas tiek nolasīts.

Zvērināts notārs izsniedz mantojuma apliecību mantiniekiem un legātāriem pēc tam, kad beidzies notāra izsludinātais (ne īsāks par 3 mēnešiem) vai CL noteiktais (viens gads no mantojuma atklāšanās vai uzzināšanas par mantojuma atklāšanos) mantojuma pieņemšanas termiņš.

8 Vai mantinieki ir atbildīgi par mirušā parādiem, un ja jā, ar kādiem nosacījumiem?

CL noteic, ka ar mantojuma pieņemšanu un iegūšanu visas mantojuma atstājēja tiesības un saistības, ciktāl tās neizbeidzas ar viņa personu, pāriet uz mantinieku. Mantiniekiem jāatlīdzina kreditoriem mantojuma atstājēja parādi, tai skaitā, ja mantojamās mantas nepietiek, par parādiem viņi atbild arī ar savu mantu. Mantinieks, kas pieņēmis mantojumu ar inventāra tiesību, atbild par mantojuma atstājēja parādiem un citiem prasījumiem pret to tikai šā mantojuma apmērā.

9 Kādi dokumenti un/vai informācija parasti vajadzīga nekustamā īpašuma reģistrācijai?

Zemesgrāmatā iesniedz mantojuma apliecību un nostiprinājuma lūgumu.

9.1 Vai pārvaldnieka iecelšana ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma? Ja tā ir obligāta vai obligāta pēc pieprasījuma, kādi pasākumi ir jāveic?

Ir iespējams iecelt:

pēc mantojuma atklāšanās – mantojuma aizgādni. Mantojuma aizgādniību pēc mantinieku lūguma vai atsevišķos likumā noteiktos gadījumos (piemēram, kad mantojums pārkāpgrūtināts parādiem, kad nav mantinieku vai tie nav sasniedzami u.tml.) ar atsevišķu aktu nodibina zvērināts notārs un nosūta aktu bāriņtiesai aizgādņa iecelšanai).

testamenta izpildītāju – tas notiek mantojuma atstājēja dzīves laikā, viņam taisot testamentu.

9.2 Kas ir tiesīgs izpildīt mirušā pēdējās gribas rīkojumu un/vai pārvaldīt mantojumu?

Likumīgā spēkā nākušu testamentu izpilda testamentā izpildītājs, kas šim nolūkam iecelts vai nu tajā pašā testamentā, vai citā testatora sevišķā aktā, bet ja testamentā izpildītājs nav iecelts, tad testamentā ieceltais mantinieks, un beidzot, ja nav arī tiešā testamentārā mantinieka, tad mantojuma aizgādnis, kuru iecēlusi bāriņtiesa uz zvērināta notāra lēmuma pamata.

9.3 Kādas ir pārvaldnieka pilnvaras?

Testamenta izpildītāja tiesisko stāvokli un viņa tiesību un pienākumu robežas noteic testamentā izteiktā testatora griba, bet, ja pēdējais neko tuvāku par to nav noteicis, tad testamentā izpildītājam tikai jā rūpējas par testatora pēdējās gribas ievērošanu un izpildīšanu, kā arī jāgādā, cik tas šim nolūkam nepieciešams, par mantojuma lietas nokārtošanu un mantojuma sadalīšanu starp mantiniekiem un legātāriem.

Mantojuma aizgādņi mantojuma pārvaldībā un pārstāvēšanā rīkojas patstāvīgi un mantojuma vārdā. Aizgādnis mantojumu pārvalda ar tādu pašu rūpību un apzinību, ar kādu viņš kā labs saimnieks pārvalda savas paša lietas. Aizgādņiem savas pārvaldības laikā ik gadu jānodod par to norēķins bāriņtiesai, bet kad mantojumu nododot mantiniekiem vai aiz citiem iemesliem aizgādniība izbeidzas - jānodod galīgs norēķins. Kad notārs ir izdevis mantojuma apliecību, aizgādniība izbeidzas un līdz ar to izbeidzas aizgādņa tiesība rīkoties mantojuma vārdā.

10 Kādus dokumentus, kas apliecina labuma guvēju statusu un tiesības, saskaņā ar valsts tiesību aktiem parasti izsniedz tiesvedības laikā mantošanas lietās vai tās beigās? Vai tiem ir konkrēts pierādījuma spēks?

Zvērināts notārs izsniedz mantojuma apliecību, kas ir notariāls akts. Notariāla akta tiesīgumu nevar apšaubīt. To var apstrīdēt, ceļot atsevišķu prasību.

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 06/02/2024

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.